

POTŘEBUJEME OFICIÁLNÍ STATISTICKÁ DATA?

Marek Rojíček

Přednáška pro absolventy VŠE, 30. března 2022

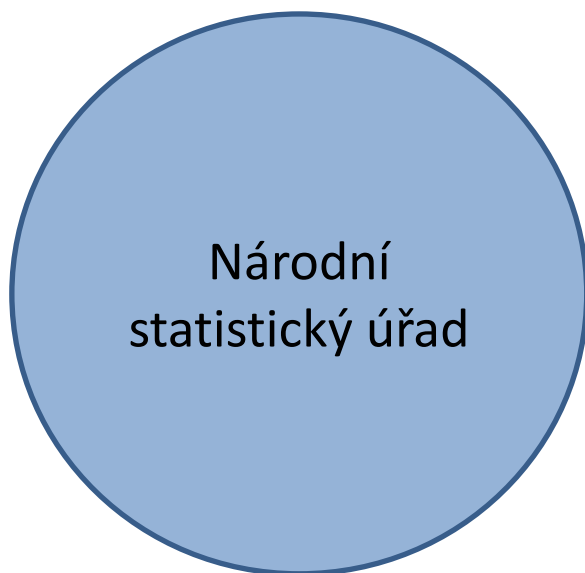
Struktura prezentace

- Co lze považovat za „oficiální statistiku“?
- Nezávislost statistických úřadů – proč je důležitá?
- Statistika – tržní nebo veřejný statek?
- Kdo se pohybuje na trhu se statistickými daty?
- Trendy v oblasti oficiální statistiky

Co lze považovat za oficiální statistiku?

Oficiální statistika

Státní statistická služba (SSS)

Oficiální statistika x státní statistická služba

- Oficiální statistika = veškerá statistika zveřejňovaná vládními institucemi a mezinárodními organizacemi)
- Může nebo nemusí se řídit Zákonem o státní statistické službě
- Nemusí mít jasně definovanou metodiku, často těží z výstupů z různých státních registrů, databází

- Statistika zveřejňovaná Českým statistickým úřadem (ČSÚ) a dalšími orgány Státní statistické služby (dle zákona 89/1995 Sb.) musí splňovat různá kvalitativní kritéria, včetně požadavku na nezávislost a transparentnost publikovaných dat
- v případě ČSÚ je institucionální nezávislost daná jeho postavením, analogicky by se měly chovat útvary SSS v rámci ministerstev (vedoucí SSS skládá slib a garantuje plnění zákona)

Nezávislost statistických úřadů – proč je důležitá?

- Mezi základní principy nezávislé statistiky patří zachování důvěrnosti publikovaných dat – závisí na ní ochota respondentů sdělovat o sobě informace, často velmi citlivé
- Důvěra patří mezi hlavní devizy nezávislých statistických úřadů, získává se pomalu, ale ztrácí velmi rychle
- Ve vyspělých zemích je úroveň nezávislosti velmi vysoká, i když postavení statistických úřadů se liší, je podpořena (evropskou) legislativou a obecně uznávanými principy
- Jmenování a odvolávání šéfů statistických úřadů by mělo být transparentní, vláda nemůže ovlivňovat zveřejňování statistických údajů (ani metodiku, ani načasování)
- Uvnitř úřadů rozhoduje odbornost a profesionalita, ani vedení statistického úřadu neovlivňuje zveřejňované údaje

Statistika – tržní nebo veřejný statek?

- Základní statistická data o ekonomice, společnosti, apod. jsou považována za „veřejný statek“: jsou financována z daní a poskytována bezplatně všem občanům, firmám, státu, ... a pomáhají snižovat asymetrii informací, podporují efektivitu rozhodování. Fakticky existuje v daném oboru monopol
- Naprostá většina statistických úřadů funguje na netržní bázi, někde mají více charakter příspěvkových nebo neziskových organizací a mají motivaci si přivydělávat (není případ ČR)
- Netržní charakter umožňuje vyhnout se tlaku na šízení kvality produkčního procesu (je obtížně měřitelná), ale dostatečně nemotivuje k hledání nejefektivnějších řešení (v rámci rozpočtu)

Kdo se pohybuje na trhu se statistickými daty?

- Za jistou formu konkurence lze považovat např. výzkumné agentury, podnikatelské svazy, poradenské společnosti nebo globální internetové platformy či telekomunikační společnosti
- Nejde však o přímou konkurenci, spíše doplnění v segmentech mimo záběr oficiální statistiky. Velmi často jde o kvalitativně zaměřené průzkumy, subjektivní ukazatele nebo vedlejší produkty hlavní činnosti (data o chování klientů)
- Výhodou bývá větší flexibilita, rychlost dodání dat, přesné zacílení na potřeby klienta a také schopnost prezentace
- Statistické úřady vnímají tyto instituce většinou jako partnery a snaží se s nimi spolupracovat k oboustrannému prospěchu

Trendy v oblasti oficiální statistiky

- Statistické výkazy jsou nahrazovány administrativními daty a tzv. „big“ daty (datové soubory firem) předávané automatizovaně
- S tím souvisí požadavky na kvalifikaci statistiků – stírá se rozdíl mezi statistikou a informatikou (nový obor „data science“)
- Statistické úřady často fungují jako „data hub“ – mají oprávnění napojit se na různé databáze a propojovat jednotlivé záznamy s cílem publikovat podrobná strukturovaná data (one-way flow)
- Mění se forma datových výstupů od tabulek k větší vizualizaci formou vizuálně atraktivních grafů, kartogramů, customizovaných databází...
- Využití sociálních sítí - videí, animací, grafiky, servis pro média (citace), nabízejí „příběh“ postavený na datech

Děkuji za pozornost

rojmo1@vse.cz